

Jong Geleerd

Onderzoek naar
betekenisvolle participatie
van jongeren met een
chronische aandoening

Inhoud

Aanleiding onderzoek

In de periode 2020 is het FNO-programma Jongeren INC gestart, gedreven vanuit de missie dat **jongeren met een chronische aandoening naar wens en vermogen mee kunnen doen in de samenleving**. Het programma heeft als doel de maatschappelijke en sociale participatie van jongeren met een chronische aandoening te bevorderen door zowel vanuit de leefwereld van jongeren als de systeemwereld drempels te verlagen. Starten vanuit wat jongeren met een chronische aandoening belangrijk vinden en waar ze ondersteuning in wensen en deze vertalen naar de systeemwereld.

Centraal daarbij staat **samenwerken** en **samen leren**. FNO Jongeren INC wil al doende en samen met de jongeren en belanghebbenden leren van ingezette activiteiten en strategische keuzen, mede vanuit de wens een duurzame alliantie te vormen. In het kader daarvan hebben het lectoraat arbeidsdeskundigheid van de HAN University of Applied Sciences (HAN) en het Lectoraat Disability Studies, Kenniscentrum Zorginnovatie, van Hogeschool Rotterdam (HR) gezamenlijk het onderzoek 'Jong Geleerd' opgezet.

Deze evalueatie beschrijft de uitkomsten van het onderzoek Jong Geleerd en de lessen die daaruit geleerd kunnen worden over de mogelijkheden om participatie van jongeren met een chronische aandoening zo goed mogelijk vorm te geven. Tot slot worden aanbevelingen gedaan vanuit geleerde lessen.

“starten vanuit jongeren en vertalen naar systemen”

Tijdslijn, activiteiten en uitkomsten

Dit onderzoek vond plaats in de periode december 2020 tot april 2024 en kent een aantal fasen. In Figuur 1 zijn de verschillende fasen van dit project weergegeven.

Fase: Start actieonderzoek 2020 - 2021

In de oorspronkelijke offerte was het voorstel gedaan om een actieonderzoek te doen, om zo partners en belanghebbenden van het programma Jongeren INC gedurende de looptijd van het programma te faciliteren in 1) het leren van elkaar 2) jaarlijks te reflecteren op tussentijdse bevindingen 3) gedragen beslissingen te kunnen nemen over het bijsturen van het programma of het actieonderzoek 4) het borgen van overkoepelende lessen en 5) het vormen van een duurzame alliantie.

Belangrijkste activiteiten

- Startbijeenkomst met praktijkpartners en FNO waarin de ideeën over jongerenparticipatie zijn besproken. Dit was de start van het actieonderzoek.
- Interviews met alle betrokken partners van JongerenInc.
- Afstemmingsoverleggen met programmateam FNO, JongPIT, actieonderzoekers en aansluiten bij bijeenkomsten van projectpartner.
- Studentonderzoeksprojecten: in samenwerking met studenten en JongPIT over de thema's van Jongeren Inc; wonen; werk; onderwijs en zorg. Deze projecten hadden als focus: 'Mogelijk maken dat jongeren met een chronische aandoening naar wens en vermogen kunnen meedoen.' Zie overzicht op pagina 5.
- Bijeenkomst ten behoeve van inzet effectencalculator door SEO uitgevoerd.

Overzicht studentenonderzoeken 'Jong Geleerd'

Jongeren participatie	Tussen wens en belastbaarheid: Onderzoek naar de belastbaarheid van jongeren binnen het actieprogramma Jong Geleerd	Ergotherapie	HAN
	Betekenisvolle jongerenparticipatie binnen het programma Jongeren Inc.	Pedagogiek	HAN
	Hoe kunnen buurthuizen binnen gemeente Rotterdam participatie bij jongeren tussen 18 en 27 jaar met een LVB stimuleren, zodat zij zich thuis voelen in de wijk en sociale inclusie gerealiseerd kan worden?	Social Work	HR
	De stem van ervaring: De meerwaarde van ervaringsdeskundigheid bij activiteiten voor jongeren met een auditieve beperking	Social Work	HR
Wonen	We like to move it: Onderzoek naar transitie naar het zelfstandig wonen bij jongeren met een chronische aandoening	Ergotherapie	HAN
	Op naar "goed wonen": Onderzoek naar 'goed wonen' en wat hiervoor nodig is bij jongeren met een chronische aandoening	Facility Management	HAN
Werk	De transitie van onderwijs naar werk voor chronisch zieke jongeren	Pedagogiek	HAN
	Onbeperkt jezelf zijn? Wat is volgens jongeren nodig is om aan het werk te komen en te blijven	Toegepaste psychologie	HAN
	De arbeidsmarkt minder afstand laten krijgen tot mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt	Toegepaste psychologie	HAN
Onderwijs	Studeren met Autisme? De rol van ergotherapie in het hoger beroepsonderwijs	Ergotherapie	HR
	Studenten met autisme in het hoger onderwijs: handvatten voor docenten	Social Work	HR
Zorg	Hoe ziet inclusief beroepsonderwijs eruit om studenten met een chronische aandoening tussen 16 en 25 jaar, te helpen de balans te houden tussen zorg en studie met oog op het bevorderen van eigen kracht, zelfredzaamheid en verantwoordelijkheid?	Social Work	HR

Fase: Gesprek met FNO dat leidde tot nieuwe koers april 2022

Na een opstart vanuit actieonderzoek is in samenwerking met FNO besloten tot een bijstelling in de aanpak naar onderzoek vanuit drie onderzoekslijnen. Tot deze koerswijziging werd besloten toen bleek dat de oorspronkelijke opzet van het onderzoek niet goed uitpakte. Samen met FNO werden drie onderzoekslijnen geformuleerd.

Onderzoekslijn 1

Onderzoek naar jongerenparticipatie vanuit samenspel met gemeenten, sociale ondernemers en jongeren met een chronische aandoening

In deze lijn ligt de focus op hoe participatie van jongeren met een chronische aandoening bevorderd kan worden vanuit gemeenten en vanuit sociale ondernemers. In het bijzonder hoe gemeenten en jongeren met een chronische aandoening elkaar kunnen vinden en samenwerken op thema's die voor beiden van belang zijn, en hoe jongeren met een chronische aandoening participeren in werk en wat daarbij werkzame elementen in de aanpak van sociale ondernemers zijn.

Onderzoekslijn 2

Monitoring van thema's van jongeren met een chronische aandoeningen

JongPIT wil zichzelf duidelijker tonen aan de buitenwereld en wil daarvoor informatie verzamelen over wat jongeren met een chronische aandoening bezig houdt. Daarom hebben we verkend of (actuele) thema's die voor jongeren met een chronische aandoening van belang zijn gemonitord kunnen worden met de inzet van AI.

Onderzoekslijn 3

Advisering FNO Jongeren INC

FNO wil leren van de ingezette activiteiten en strategieën. In deze onderzoekslijn staat reflectie op samenwerking met FNO en geleerde lessen binnen het programma centraal.

Fase: Drie onderzoekslijnen met diverse methoden, mei 2022 - 2023 & Reflectie 2024

In deze periode zijn verschillende onderzoeksactiviteiten gedaan die veelal bouwstenen aandragen om op de drie onderzoekslijnen input te geven. De laatste fase van het onderzoek, nadat het programma Jongeren INC in november 2023 stopte, stond vooral in het teken van reflectie. Per onderzoekslijn zullen de activiteiten en resultaten weergegeven worden.

Onderzoekslijn 1

Onderzoekslijn 1: Hoe kan participatie van jongeren met een chronische aandoening bevorderd worden vanuit gemeenten, sociale ondernemers en jongeren zelf?

Belangrijkste activiteiten:

- Literatuurstudie naar jongerenparticipatie in gemeenten. Zie paginanummer 8 en 9.
- Werksessies met sociaal ondernemers. Deze sessies hadden als doel om te onderzoeken wat er nodig is om jongeren met een chronische aandoening meer duurzaam in werk te laten participeren. Bij het onderzoek zijn twee partners van het Jongeren INC-programma betrokken: Fun Forest en Social Capital. Deze twee sociale ondernemingen die werk bieden aan jongeren met een chronische aandoening of beperking zijn gevolgd in de afgelopen 3 jaar. De resultaten worden weergegeven in twee casusbeschrijvingen. Zie paginanummer 11 t/m 16.

“Zoek elkaar op en ga samen aan de slag”

Het literatuuronderzoek vormt een verkenning vanuit verschillende kennisbronnen over welke theorieën, goede voorbeelden en aandachtspunten er zijn over participatie van jongeren met een chronische aandoening in beleid, projecten en initiatieven vanuit gemeenten.

De wetgeving is duidelijk: alle mensen, waaronder ook jongeren met een chronische aandoening, moeten binnen overheidsinstanties zoals gemeenten, de kans krijgen om op verschillende niveaus te participeren in beleid en de uitvoering ervan zonder enige vorm van discriminatie. Dit geldt zowel voor onderwerpen die alle jongeren aangaan als onderwerpen gerelateerd aan het hebben van een chronische aandoening. Dit biedt volop kansen aan jongeren met een chronische aandoening en jongerenorganisaties waar zij aan verbonden zijn, om in stappen het uitgangspunt ‘we willen onze stem laten horen’ om te vormen in ‘we willen in een gelijkwaardige samenwerking participeren’.

Daarnaast daagt de wetgeving en wetenschappelijk onderzoek gemeenten uit om kritisch te kijken naar hoe inclusief de jongerenparticipatie in hun gemeente is en hierin stappen te zetten. Jongeren met een chronische aandoening hebben een uniek perspectief dat niet mag ontbreken in beleid, projecten en initiatieven.

Jongerenorganisaties, de jongeren die zij vertegenwoordigen en ook gemeenten kunnen geïnspireerd worden door de beschikbare wetenschappelijke kennis, rapporten en handreikingen en voorbeelden over dit onderwerp. Om hier daadwerkelijk mee aan de slag te kunnen gaan moeten beide partijen over hun eigen grenzen, mogelijke vooroordelen en vroegere ervaringen heen kijken en in eerste instantie op zoek gaan naar elkaar.

[Link naar het complete verslag →](#)

“We willen in een gelijkwaardige samenwerking participeren”

Volg de grondwet en het VN verdrag

- Jongeren met een chronische aandoening worden nog vaak als 'uitzonderlijke jongeren' gezien terwijl zij reguliere jongeren zijn, maar dan met unieke (ervarings)kennis en een uniek verhaal.
- Na de grondwetswijziging hebben jongeren met een chronische aandoening een andere positie. De emancipatieslag naar een meer gelijkwaardige samenwerking kost tijd, inzet en volharding van beide kanten.

Zoek jongeren actief op; wie spreken er al mee en wie mis je?

- Denk vanuit diversiteit. Ga actief op zoek naar de jongeren die je mist zodat de jongeren waarmee je samenwerkt over de hele linie met elkaar zoveel mogelijk een afspiegeling van de maatschappij vormen. Jongeren zelf kunnen daar over meedenken.
- Overleg met jongeren die meepraten welke voorwaarden voor hen belangrijk zijn om hun rol goed uit te kunnen voeren.
- Jongerenorganisaties die jongeren met een chronische aandoening vertegenwoordigen zoals JongPIT weten wat deze jongeren bezighoudt en hebben een brede achterban. Overleg ook eens met hen.

Neem jongeren vanaf de start van een samenwerking serieus

- Neem jongeren waar je mee samenwerkt vanaf het eerste contact serieus, wees nieuwsgierig en zie hen als een gelijkwaardige partner.
- Zorg ervoor dat gespreksonderwerpen voor alle betrokkenen relevant en duidelijk zijn en bepaal deze gezamenlijk. Breng hier ook gezamenlijk focus en prioriteit in aan.
- Bepaal vooraf hoe je zorgt voor een goed welkom voor de jongeren, creëer een veilige omgeving die vertrouwen schept en waarin jongeren zichzelf kunnen zijn.
- Maak gezamenlijk een structureel plan voor terugkoppeling zodat het voor jongeren duidelijk is dat wat ze doen belangrijk is en zin heeft.

Gun het de tijd

- Betekenisvolle en effectieve jongerenparticipatie heeft tijd nodig om te groeien.
- Structurele samenwerking met jongeren (duurzaam geïntegreerd in beleid) heeft meer impact dan dat zij éénmalig worden betrokken.

“Jongerenparticipatie heeft tijd nodig om te groeien”

Denk over levensdomeinen heen

- Onderwerpen waar jongeren over mee willen praten staan niet op zichzelf. Het gaat over het leven in zijn algemeenheid en gaat over domeinen zoals zorg, onderwijs, toegankelijkheid en wonen heen.

Verdiep je in de belevingswereld van jongeren

- De manier waarop kinderen en jongeren de wereld via smartphones en sociale media al van jongs af aan binnen krijgen, verrijkt het perspectief van beleidsmakers.

Sluit als jongere aan bij bestaande initiatieven

- Aansluiten bij bestaande initiatieven van jongerenparticipatie werkt. Hierbij kun je starten bij waar het al goed loopt, bij je eigen verhaal en indien gewenst in je eigen gemeente. Wanneer je dit niet eerder hebt gedaan kunnen inspiratie en tips worden opgehaald bij jongeren die zijn aangesloten bij bijvoorbeeld jongerenorganisatie JongPIT.
- Niet wachten op gevraagd worden en zelf actie ondernemen als je graag wilt meepraten met thema's bij gemeenten.

Verbinding moet van twee kanten komen

- Betekenisvolle jongerenparticipatie valt of staat bij de motivatie om jongeren te willen begrijpen, te leren kennen en om bij hun belevingswereld aan te sluiten.
- Om verbinding te krijgen is het van belang om tot een gezamenlijke taal te komen met jongeren. Nu is vaak professionele taal nog de norm.
- Neem altijd als uitgangspunt dat je elkaar als beleidsmaker en jongere 'in het midden zal ontmoeten'. Mocht het spreken van een verschillende taal een groot struikelblok blijven dan kan een onafhankelijke dialoogleider met affiniteit met beide partijen worden betrokken om te helpen hieruit te komen.
- Door met mensen met verschillende achtergronden samen te werken leer je elkaar kennen en wordt vertrouwen opgebouwd, wordt geleerd wat anderen waarderen en wat iedereen nodig heeft om competenties te laten zien en te ontwikkelen. Zo kun je elkaar versterken.
- Spreek geregeld met elkaar over rollen, activiteiten, prioriteiten en verantwoordelijkheden en of deze nog voldoen aan ieders behoeften en wensen.

“Leer van anderen; doe je voordeel met de inspirerende voorbeelden uit het verslag”

In dit onderdeel worden twee casussen beschreven van sociale ondernemers (onderzoekslijn 1). Het betreft twee partners die binnen het FNO programma Jongeren INC-programma betrokken zijn: Fun Forest en Social Capital. Deze sociale ondernemingen bieden (betaald)werk aan jongeren met een chronische aandoening of beperking en zij zijn in de afgelopen 3 jaar door de HAN gevolgd.

De vraag die centraal staat is in het onderzoek: Hoe kan inclusie van jongeren met een chronische aandoening bevorderd worden, vanuit het perspectief van sociale ondernemers? Met deze onderzoeksvraag is aan de slag gegaan door gesprekken te voeren met de twee sociale ondernemers. De gesprekken hadden als doel om te onderzoeken wat er nodig is om jongeren met

een chronische aandoening meer duurzaam in werk te laten participeren en hoe deze sociale ondernemers dit in de praktijk proberen te realiseren. In de gesprekken is informatie verzameld over wat hun ideeën zijn, hoe ze georganiseerd zijn, wat ze doen om jongeren te betrekken, hoe succesvol ze daarin zijn, waar ze tegenaanlopen, met wie ze samenwerken en waar ze naar toe willen. Op die manier is geprobeerd de werkzame elementen te ontdekken in de manier waarop deze ondernemers jongeren met chronische aandoening duurzaam includeren in werk. Het doel hierbij is dat andere organisaties kunnen leren van de lessen die we hieruit trekken.

“Ken de ambities van de medewerkers en benut deze in de ontwikkelingen van de organisatie”

Casusbeschrijving

Social Capital

De organisatie en missie en visie

Social Capital is een jong en ambitieus detachingsbedrijf voor mensen met een arbeidsbeperking. Ontstaan vanuit een fusie, met een gedeelde visie van Heineken Nederland en twee aanvullende sociale ondernemingen: Happy Tosti en Milieuwerk. Het is hun gezamenlijke droom dat er voor iedereen met een arbeidsbeperking een leuke en betaalde baan is.

Social Capital werkt vanuit zogenoemde Hub's. Er is een grote groep mensen met een arbeidsbeperking werkzaam bij een hub van de eigen locaties. Hier worden mensen getraind en ontwikkeld om vervolgens gedetacheerd te worden bij onze partners in de hospitality industrie. 'Echte banen voor echte mensen bij echte organisaties'.

Procesactiviteiten

Tijdens de onderzoeksperiode lag de focus op de volgende activiteiten:

- Deelname aan sessies voor kennis- en ervaringsdeling met partners vanuit overheden en financiële wereld over impact ondernemen. Resultaat hiervan is visievorming op impact ondernemen en beweging maken naar systeemverandering.
- Werksessies op basis van the Theory of Change en gesprekken met deskundigen over de ambitie van de organisatie om via groei meer impact te bewerkstelligen. De uitkomst hiervan was dat de organisatie voorlopig afzag van de groei-ambitie en de focus verlegde naar de basis; een gezonde bedrijfsvoering. Hierna kan weer worden ingezet op groei
- Planvorming binnen de organisatie hoe binnen 2 jaar tot een gezonde bedrijfsvoering te komen. Dit heeft tot resultaat gehad het plan 'De basis op orde'. Hierin staat beschreven hoe de organisatie klaar te maken voor de toekomst en groei te bereiken.
- Meten van impact. Oriënteren op een bruikbaar systeem.

Grootste uitdagingen

Voor de organisatie zijn dit de grootste uitdagingen:

- Het samenvoegen van meerdere bedrijven tot een methode van werken, maar met behoud van eigen bedrijfsidentiteit is een complex proces. Dit vraagt om tijd en aandacht om dit goed te organiseren. Pionieren vraagt om bijstellen van plannen. Een gedeelde visie over inclusief ondernemerschap is een mooie start voor samenwerking. Het vraagt om een weloverwogen basis van organisatieprocessen.
- Systeemverandering vraagt een lange adem. De sociale ondernemer werkt in het veld van de publiek private veld. Dit vraagt iets van de huidige samenwerkingen en bijbehorende wet- en regelgeving om aan te kunnen sluiten bij de behoefte van de jongere. Deze veranderingen hebben tijd nodig om die vorm te geven. Het in gesprek gaan en kleine successen delen is een eerste stap.
- Hoe maak je de gemaakte maatschappelijke impact zichtbaar en duidelijk in financiële cijfers? Het in kaart brengen van doorstroom naar werk en uit een uitkering is duidelijk. Hoe meet je de minder grijpbare individuele ontwikkeling en omgevingsfactoren. Deze zijn interessant voor samenwerkingspartners. 'Purpose driven' ondernemen is onder aan de streep ook nog steeds gewoon financieel rondkomen.

Geleerde lessen

Vanuit de opgedane ervaringen zijn de volgende geleerde lessen op te maken:

- Eerst de basis van interne processen gericht op ontwikkeling van de jongere op orde. Pas daarna is groei mogelijk.
- Investering in het brede netwerkpartners en de contacten met jongeren door de organisatie is noodzakelijk.
- Benut het beschikbare netwerk om te sparren. Dit helpt richting te geven aan het verwezenlijken van de missie van de organisatie.
- Maak je maatschappelijke impact duidelijke in financiële cijfers en vertel je successen.

“Pionieren vraagt om bijstellen van plannen”

Casusbeschrijving

Fun Forest

De organisatie en missie en visie

Fun Forest is een organisatie met in de start van het programma 4 klimbossen in Nederland, uitbreiding van o.a. indoor locatie en een 5 de locatie met zicht op nog meer nieuwe locaties. In hun klimbossen creëren ze werkplekken voor jonge mensen die moeilijk werk kunnen vinden. Ze bieden hen een plek binnen een team waarin ze groeien, zelfvertrouwen ontwikkelen en een positieve blik op de toekomst krijgen. 'Letterlijk en figuurlijk groeien in de klimparken van Fun Forest'. Dit doen ze door deze jongeren betaald werk te geven, stageplekken aan te bieden of vrijwilligerswerk (jaarverslag 2022 Fun Forest). Ze includeren daarnaast een grote groep kinderen 'met afstand tot uitje' door gratis impactkaarten aan te bieden. Volgens de 10 jarige missie zullen in 2031 1500 jongeren werk hebben gekregen en 2000 jongeren een werk/ leertraject hebben kunnen volgen. Om deze missie te gaan halen wordt er gewerkt met een buddysysteem: Iedere medewerker staat gelijk, maar de trajectmedewerker (jongere met chronische aandoening) krijgt extra ondersteuning vanuit een collega 'buddy'. Het volledige ontwikkeltraject wordt begeleid door een jobcoach.

Procesactiviteiten

Tijdens de onderzoeksperiode lag de focus op de volgende activiteiten:

- Realiseren van uitbreiding van het aanbod door nieuwe locaties voor klimbossen te ontwikkelen en door indooraanbod te creëren. Dit zorgt voor continuïteit in werkmogelijkheden voor jongeren zowel in de zomer- als in de winterperiode. Fun Forest was bezig met het uitbreiding van concepten (Spider City locatie Rotterdam), voorbereiding opschaling naar meerdere locaties.
- Ontwikkelen van een impact meetsysteem 'airtable': dit is een manier om sociale impact te meten. Aan het begin en het eind van het traject worden positieve gezondheid, werknemersvaardigheden en vakvaardigheden gemeten. Hierdoor wordt inzicht gekregen in de sociale impact en effecten van hun aanbod. Hierdoor komt ook inzicht in de werkzame elementen in de organisatie om ervoor te zorgen dat jongeren aan het werk komen en blijven.
- Ontwikkelen van een leermethodiek voor de ontwikkeling van de jongeren, de 'Fun Forest Academy'. Hiermee wordt een maattraject met meerdere leervormen aangeboden. Het aanleren van vaardigheden die nodig zijn voor uitvoering van het werk en ontwikkelen van persoonlijke groei. Fun Forest heeft de ambitie om de leermethodiek Fun Forest Academy op te schalen. Dit is belegd bij een projectleider die als primaire taak heeft om hiervoor een plan uit te werken op basis van kwaliteit, impact en financieringsstromen.
- Opleiden van twee interne trajectbegeleiders voor passende ondersteuning bij het individuele leerproces van de jongere.

Grootste uitdagingen

Voor de organisatie zijn dit de grootste uitdagingen:

- Continuïteit houden in het werkaanbod, als 'seizoensbedrijf'. Het is lastig gebleken om jongeren met een arbeidsbeperking tijdelijk bij een andere arbeidsorganisatie onder te brengen. Dat brengt onzekerheid, opnieuw inwerken met zich mee en dat vormt een uitdaging voor deze jongeren. Groei in aanbod waardoor ook in de winter werk kan worden geboden draagt bij aan een continue werkgelegenheid. Vergroten van schaal geeft meer overig werk, net als indoor aanbod voor in de winterperiode.
- Oog blijven houden voor de ambities en individuele ontwikkelingsvragen van alle medewerkers, van organisatie tot uitvoering.
- Check vooraf hoe alle rollen en taken toebedeeld worden. Wat te doen bij het missen van kennis of vaardigheden?
- Zijn werkprocessen zo ingevuld dat er goed kan worden aan- of bijgestuurd? Hoe blijf je op koers en welke indicatoren richt je in voor bijsturing op financiën en werkplezier met aandacht voor het menselijk belang?

Geleerde lessen

- Betrek medewerkers (inclusief de jongeren) vooraf bij de bedrijfsvoering, zoals de ontwikkeling van de Fun Forest Academy. Dit zorgt voor betere aansluiting bij de behoeften. Licht door welke taken en rollen er binnen de 'harde' en 'zachte' data zijn, van cijfers tot gastbeleving en sfeer in het team
- Voor de jongere met een ondersteuningsvraag die in dienst is bij de organisatie, is het noodzakelijk dat er het hele jaar door werk beschikbaar is.
- Behoud financieel overzicht in tijd van opschaling met behoud van bedrijfscultuur met aandacht voor alle mensen.

**“Echte banen voor
echte mensen bij
echte organisaties”**

Overstijgende conclusies

Op basis van bovenstaande casussen kunnen een aantal conclusies worden getrokken:

1. Impact ondernemen vraagt een bepaalde basishouding. De visie voor inclusief werkgeverschap is de kern van je bedrijf en vormt de basis voor uitwerking van missie en visie. Het zit in het hart. Bedrijfsprocessen worden aangepast, niet de jongeren.
2. Er is een behoefte aan een duidelijk omschreven proces voor het ontwikkelen van jongeren met een chronische aandoening in hun werk. Hierin moet duidelijk worden hoe een proces voor een jongere verloopt, welke ondersteuning wordt er geboden, en op welke manieren de jongeren zijn/haar kwaliteiten en vaardigheden kan ontwikkelen. Dit kan door begeleiding en scholing. Erkenning van opgedane vaardigheden is mogelijk door certificering van vaardigheden voor deze jongeren.
3. Het betrekken van de jongeren met een chronische aandoening in de processen is noodzakelijk vanaf de beginfase: praten met, en niet over de jongeren.
4. Het is nodig om scherp te blijven op wat jongeren nodig hebben in de begeleiding bij werk. Dit vraagt aanpassingen met oog op aansluiting bij de jongere in de bedrijfsprocessen met behoud van je eigen bedrijfsidentiteit. Het is essentieel om hierin het netwerk (inclusief jongeren, gemeenten, bedrijfsleven) te betrekken en te bevragen op wat er op micro-, meso- en macroniveau nodig is. Dit vraagt soms substantiële veranderingen in bestaande processen en systemen.
5. Meten van impact is belangrijk om de individuele groei van de jongere te laten zien en te monitoren. Het omzetten van groei in actuele en accurate cijfers geeft de maatschappelijke waarde weer welke onderneming en financiële instanties belangrijk vinden in hun ondersteuning. Ook maakt het meten van impact mogelijk om andere organisaties te stimuleren om ook op een rendabele manier aan impact ondernemen te doen. Het vertellen van de verhalen is hierin belangrijk. Wat zijn de successen en wat levert dat op.

Onderzoekslijn 2

Onderzoekslijn 2: JongPIT wil zichzelf duidelijker tonen, en wil daarvoor informatie verzamelen over (actuele) thema's die voor jongeren met een chronische aandoening van belang zijn.

[JongPIT →](#)

Belangrijkste activiteiten:

- Onderzoek naar het ontwikkelen van een monitor om relevante thema's van jongeren met een chronische aandoening te kunnen monitoren met behulp van AI.
- Afstemmingsoverleggen met JongPIT.

Uitkomsten

Het monitoren van de ervaringen van jongeren met chronische aandoeningen m.b.v. Artificial Intelligence (AI).

Inleiding

Om jongeren met chronische aandoeningen goed te kunnen ondersteunen, is het belangrijk om te weten wat er onder hen leeft en wat hun ervaringen met participatie en zorg zijn. JongPIT kwam met de vraag of deze ervaringen op een toegankelijke en overzichtelijke manier gemonitord kunnen worden. Omdat vragenlijstonderzoek onder jongeren lastig is (vaak beperkte respons), is gekeken naar de bruikbaarheid van AI hiervoor. Hieronder worden het proces en de uitkomsten van onze pilot (verkenning) uiteengezet.

Het proces

We hebben verschillende stappen doorlopen:

1. In eerste instantie was het idee om via social media in kaart te brengen waar jongeren vaak over posten en wat ze dan over deze onderwerpen zeggen. Twitter (nu: X) was het gekozen platform voor deze verkenning. Echter, voordat het uitgevoerd kon worden werd Twitter overgenomen door Elon Musk en werden alle academische accounts stopgezet.
2. Vervolgens is overwogen om naar Facebook te kijken, maar op dit platform is het moeilijker om specifieke groepen eruit te filteren. Ook nep-accounts spelen hierbij een rol, en het zou lastig zijn om de authenticiteit van geposte verhalen te verifiëren, dus mogelijk kan er dan sprake zijn van misinformatie.
3. Daarna hebben we ons gericht op blogs geschreven door mensen met chronische aandoeningen. Hierbij bleek het ook lastig om te filteren welke blogs door jongeren/jongvolwassenen waren geschreven en welke niet.
4. Om toch AI als methode voor monitoring te kunnen uittesten, is er uiteindelijk voor gekozen om de blogs/ ervaringsverhalen van de website van JongPIT te gebruiken als data; deze blogs zijn zeker door jongeren geschreven.

Methode

De ervaringsverhalen van JongPIT zijn op hun website ingedeeld in vier thema's: 1) leven met..., 2) onderwijs, 3) werk en inkomen, en 4) zorg. Per domein is gekeken hoe het sentiment over alle ervaringsverhalen heen binnen dit thema is en welke trefwoorden het vaakst terugkwamen bij een positief of negatief sentiment. Dit geeft inzicht in wat jongeren kan helpen bij het omgaan met hun aandoening in het dagelijks leven en laat zien waar zij mee kunnen worstelen. Er is niet naar samenhang tussen de thema's gezocht, het ging meer om de vragen 'wat valt op?' en 'hoe vaak komt het voor?'. De AI-analyse is uitgevoerd middels Azure/ Longchain (Google Lab). Hierbij is gebruik gemaakt van Large Language Models (LLM) van openAI. Om fouten te voorkomen werd een RAG model toegepast waarbij de begrippen kaders gedefinieerd met de stakeholders werden gehanteerd voor optimale antwoord consistentie. Er is een validiteitscheck gedaan door alle blogs te lezen en te kijken of resultaten terug te voeren zijn op de blogs.

Resultaten

In Figuur 2 zijn de resultaten samengevat. Het sentiment bij het thema 'leven met...' was overwegend negatief, terwijl dit bij 'werk en inkomen' positief was en bij de andere twee thema's neutraal. Termen die groter gemaakt zijn in de figuur komen bij meerdere thema's terug. Hoe groter, hoe vaker. Opvallend is dat veerkracht een belangrijk concept lijkt te zijn bij positieve sentimenten, evenals steun en hoop. Stress en gezondheidsproblemen komen bij meerdere thema's voor als het gaat om een negatief sentiment. De trefwoorden of concepten die als resultaten uit de analyse komen, kunnen letterlijk genoemd zijn door jongeren maar ook als meer latent construct uit de data gehaald zijn door AI.

Ervaringsverhalen van jongeren met chronische aandoeningen over...

Evaluatie

Dit is een verkennend onderzoek geweest naar de bruikbaarheid van AI voor het monitoren van de ervaringen van jongeren met chronische aandoeningen. In principe is AI zeer bruikbaar om grote hoeveelheden data te analyseren en de 'proof of principle' hebben we kunnen aantonen. Om deze methode in de toekomst daadwerkelijk in te kunnen zetten voor het monitoren van ervaringen van jongeren zijn er twee aandachtspunten:

1. Veel van de begrippenkaders die gebruikt worden in AI-modellen zijn medisch van aard en er is nog geen model dat de meer sociale kant van het leven met een chronische aandoening bevat. Hierdoor ontbreken geschikte modellen voor een uitgebreidere analyse. Het ontwikkelen van dergelijke begrippenkaders en modellen is erg tijdsintensief.
2. De databron is bepalend voor de uitkomsten. Als AI echt gebruikt gaat worden voor het monitoren van ervaringen, dan is veel meer informatie nodig. Meer data van goede kwaliteit (dat wil zeggen: herleidbaar naar de doelgroep, authentiek). In deze pilot is gebruik gemaakt van alle ervaringsverhalen op de website van JongPIT, maar dit is selectief en de resultaten gaan dus alleen over jongeren met een chronische aandoening die aangesloten zijn bij JongPIT.

Onderzoekslijn 3

In deze onderzoekslijn staat de reflectie op de samenwerking en het leerproces binnen het programma Jongeren INC centraal met als doel advisering aan FNO. De belangrijkste vraag om te beantwoorden in deze onderzoekslijn was: wat zijn de geleerde lessen van de samenwerking met FNO binnen het programma Jong Geleerd in de afgelopen drie jaar?

Belangrijkste activiteiten

Er zijn gedurende het project veel ervaringen opgedaan in samenwerken en in het leerproces. Inzichten zijn verzameld en vastgelegd tijdens verschillende partnerbijeenkomsten van het programma Jongeren INC, periodieke gesprekken met FNO, de overleggen met praktijkpartners, JongPIT en de onderzoekers onderling. Onderzoekers van Hogeschool Rotterdam en HAN University of Applied Sciences hebben in meerdere werksessies gereflecteerd op het hele traject.

In het volgende hoofdstuk Geleerde lessen en aanbevelingen volgt per thema een nadere uitwerking van de belangrijkste inzichten en aanbevelingen.

Geleerde lessen en aanbevelingen

In dit onderdeel staat beschreven welke inzichten zijn opgedaan in het project Jong Geleerd in onderzoekslijn drie, waarin de reflectie op de samenwerking en het leerproces binnen het programma Jongeren INC centraal staat, met als doel advisering aan FNO. Wat zijn de geleerde lessen van de samenwerking en het leerproces binnen het programma Jong Geleerd in de afgelopen drie jaar?

De ervaringen hebben tot verschillende inzichten geleid die onder te verdelen zijn in drie thema's:

1. Participatie van jongeren met een chronische aandoening
2. Participatief actieonderzoek
3. Voorwaarden voor samen leren en samenwerken

Per thema volgt nu een uitwerking van de belangrijkste inzichten en aanbevelingen. Daarbij raken sommige inzichten en aanbevelingen aan andere thema's of hangen ze met elkaar samen.

Thema 1: Participatie van jongeren met een chronische aandoening

Centraal onderwerp van het programma FNO Jongeren INC en het onderzoek Jong Geleerd is de participatie van jongeren met een chronische aandoening. Participatie gaat daarbij over gezien, gehoord en gewaardeerd worden en meedenken, meepraten en meedoen met wat belangrijk is in het leven van jongeren met een chronische aandoening, in de samenleving, op de arbeidsmarkt, in de zorg en het onderwijs. Het thema participatie van jongeren met een chronische aandoening wordt door alle betrokken partijen heel belangrijk gevonden.

Ondanks deze positieve intenties is het nog geen vanzelfsprekendheid dat jongeren ook gehoord en gezien en erkend worden als kennisbron door anderen en mee kunnen doen. Het concreet in de praktijk vorm geven van inspraak en participatie lukt niet altijd. In een speelveld met veel partijen, met gevestigde instituties zoals gemeenten en verschillende perspectieven en belangen. Participatie van jongeren met een chronische aandoening goed vormgeven, vraagt iets van jongeren zelf, maar vooral ook van de actoren van de domeinen die voor jongeren van belang zijn, zoals beleid, onderwijs, werk, wonen en zorg.

Jongerenparticipatie is veelomvattend en doelstellingen breed geformuleerd

Jongerenparticipatie is een veelomvattend begrip dat betrekking heeft op alle levensdomeinen zoals onderwijs, zorg, werk, sociale relaties, wonen en bestuur. Ook de groep jongeren met een chronische aandoening zelf is heel divers. Het begrip jongerenparticipatie wordt veelal algemeen geformuleerd. Ook de doelstellingen van het onderzoek waren breed geformuleerd. Vanwege de grote diversiteit binnen het thema en de jongeren zelf, is het belangrijk om het begrip jongerenparticipatie meer concreet en specifiek te maken. Hierdoor kan er een verdiepingsslag gemaakt worden waarin je met elkaar vragen kunt beantwoorden als: over welke jongeren met een chronische aandoening hebben we het precies? Op welke levensgebieden? Waar zien we bijvoorbeeld jongeren uitvallen op het werk? Welke jongeren zijn belangrijk om te bereiken, en welke jongeren missen we steeds? Wat betekent dat voor de in te zetten activiteiten en strategieën? Door het gesprek hierover te voeren, worden verschillende perspectieven zichtbaar en wordt toegewerkt naar concretisering van het thema jongerenparticipatie en het behalen van resultaten. Dit vergroot de kans op impact op systeemverandering en in het leven van jongeren met een chronische aandoening.

Proactieve houding van jongeren

De ervaring is dat partijen die zich bezig houden met jongerenparticipatie, zoals JongPIT, veelal een consulterende rol pakken bij vraagstukken die hen aangaan, waarbij ze antwoord geven op vragen, aangeven wat zij belangrijk vinden, hun mening geven en ervaringen delen. Dit leunt sterk op 'verandering verwachten bij de ander in plaats van bij jezelf.' Er lijkt een andere houding nodig ook van jongeren zelf: van een rol als consultatiegever naar een (nog) meer proactieve rol, waarbij aan langdurige betrokkenheid, actie ondernemen, partner worden en samenwerken gedaan wordt. Hier kunnen samenwerkingspartners, andere strategieën, activiteiten en een andere houding behulpzaam bij zijn. De uitkomsten van de literatuurstudie uit onderzoekslijn 1 bevestigen dit.

Aansluiting in taalgebruik

We signaleren dat professionals, vanuit de domeinen waarop jongeren zich begeven, een ander taalgebruik hanteren dan de jongeren zelf, waardoor verbindingen soms moeilijk(er) tot stand komen. De taal en benadering van jongeren met een chronische aandoening vraagt om een andere benadering dan die van partners van overheidsinstanties. Dit vraagt dus letterlijk om een vertaalslag.

Vanuit de literatuurverkenning wordt duidelijk dat mocht het niet lukken er voor participatieprojecten geadviseerd wordt een dialoogleider te betrekken die het proces begeleidt, die de taal van de verschillende partijen spreekt. Zo kan de verbinding toch worden gemaakt.

Digitale wereld is onderdeel van de leefwereld van jongeren

Voor deze generatie jongeren- met of zonder chronische aandoening- is de digitale wereld een belangrijk onderdeel van hun leefwereld, onder andere als bron voor informatie of voor contacten. De digitale wereld geeft veel mogelijkheden om inzicht te krijgen in wat jongeren bezig houdt of om hen te bereiken, maar ook om te kunnen samenwerken met jongeren. Belanghebbenden die zich bezig houden met jongerenparticipatie zouden de mogelijkheden van de digitale wereld (nog meer) kunnen benutten in hun verbinding naar jongeren met een chronische aandoening.

Aanbevelingen m.b.t. jongerenparticipatie

- Concretiseer en specificeer het thema jongerenparticipatie en maak doelstellingen concreet.
- Meedenken en beslissen in beleid vraagt ook een proactieve houding van jongeren.
- Sluit aan bij de taal van jongeren.
- Maak in participatietrajecten gebruik van een dialoogleider die verbinding kan maken tussen partijen als het op een andere manier niet lukt.
- Benut de mogelijkheden van de digitale wereld voor verbinding met jongeren.

“Dit vraagt dus letterlijk om een vertaalslag”

Thema 2: Participatief actieonderzoek

Onderzoek doen naar jongerenparticipatie vraagt om participatief onderzoek waarin jongeren zelf aan het woord komen en meedoen. Dergelijk onderzoek stelt dat er in de praktijk aan bepaalde voorwaarden voldaan moet worden.

In dit onderzoek is ervaring opgedaan met participatief actieonderzoek, waarbij jongeren zelf participeren als onderzoekers en waarbij je gezamenlijke praktijken wilt veranderen. Het ontwikkelen van nieuwe kennis en attituden en het verbeteren van praktijken gaan dus gelijk op. De tabel op de volgende pagina geeft inzicht in onze opgedane ervaringen met het actieonderzoek dat in de eerste fase van het project plaatsvond. In de linkerkolom is weergegeven wat de voorwaarden zijn voor actieonderzoek. In de rechterkolom is per voorwaarde zichtbaar wat de ervaringen hiermee zijn geweest in het project.

“Voor participatief actieonderzoek moet aan voorwaarden worden voldaan ”

Voorwaarden actieonderzoek

Projectervaringen

Onderzoek in en met de praktijk, samen optrekken

Onderzoekers missen draagvlak en urgentie

- De partners hebben elk al een eigen opdracht van FNO. Actieonderzoek is extra voor hen in aanvulling op de eigen projecten, er is onbekendheid met actieonderzoek en het roept ook veel vragen op.
- Partners hebben vooral procesmatige leervragen over eigen project.
- Spanning tussen aantoonbare resultaten van projecten/onderzoek en de nog onduidelijke lange termijn resultaten. In actieonderzoek kunnen gewenste eindresultaten niet van te voren vastgelegd worden omdat ze met elkaar in het proces worden vastgesteld.

Gezamenlijke start en verkenning

Wensen programma: onderzoek en wensen partners komen niet overeen

- Partners kennen elkaar niet, er heeft geen uitgebreide kennismaking bij de start plaatsgevonden
- Partners zijn bij aanvang van hun projecten niet op de hoogte gesteld van gezamenlijk werken aan actieonderzoek. Ze geven te kennen hier ook geen behoefte aan te hebben.
- Partners zitten met andere vragen: bv hoe werken we samen binnen Jongeren Inc.? Hoe maken we een succes van ons eigen project? Veelal ook gericht op samenwerken met professionele netwerken.
- Een aantal partners heeft moeite met grip op het overzicht en de structuur van Jongeren Inc. Handen vol.
- Sleutelrol FNO als verbindende schakel in het faciliteren van samenwerkingen en het bieden van breder netwerk (duurzaamheid van samenwerking lijkt daar te veel van afhankelijk)

Cyclisch

- Niet plaats gevonden, voortijdig afgebroken

Acties ontwerpen / rolverdeling

- Geen kans om rollen te verdelen, gezien verschillen in verwachtingen en doelen partners en Jong Geleerd

Acties uitvoeren / betekenis geven

- Alleen acties vanuit projectgroep Jong Geleerd hebben we betekenis kunnen geven, niet met partners

Reflecteren en bijstellen

- Vanuit projectgroep Jong Geleerd, zonder partners

Vastleggen en delen

- Idem

De ervaringen met actieonderzoek in dit project hebben de volgende inzichten gegeven als het gaat om het gebruik van actieonderzoek in dit soort projecten.

Voorwaarden voor actieonderzoek

In het schema wordt duidelijk dat verschillende voorwaarden voor actieonderzoek in het initiële project onvoldoende geborgd waren. Het actieonderzoek kwam daardoor niet van de grond. Participatief actieonderzoek samen met belanghebbenden vraagt organisatie en borging van randvoorwaarden.

Expertise op het gebied van actieonderzoek

Om succesvol actieonderzoek te doen in soortgelijke projecten, is expertise over actieonderzoek en samen leren nodig. Bij honorering helpt het om aan de onderzoekers en andere belanghebbenden te vragen wat zij nodig hebben om actieonderzoek te kunnen doen of er in te kunnen participeren. Daarnaast is het belangrijk om vanaf de start van het project alle betrokkenen te informeren dat actieonderzoek deel uitmaakt van het project. Dan kunnen alle betrokkenen vanaf het begin ook hun inbreng, doelen, wensen en behoeften aangeven en wordt er vanuit gezamenlijkheid gestart.

Aanbevelingen m.b.t. actieonderzoek

- Blijf samenwerken met jongeren die het betreft.
- Wanneer actieonderzoek passend is bij de onderzoeksvraag, creëer voorwaarden om actieonderzoek te kunnen doen.
- Borg of ontwikkel voldoende expertise op het gebied van actieonderzoek.
- Werk samen en blijf samen. Zorg dat alle partners vanaf het begin geïnformeerd zijn en hun inbreng kunnen doen omtrent doelen en mogelijke uitvoering, opbrengsten van het actieonderzoek.

Thema 3:

Voorwaarden voor samen leren en samenwerken

Samen leren en samenwerken om zo duurzame allianties aan te gaan vormden een belangrijk doel van het programma Jongeren INC. Uit een tussentijdse reflectie (september 2021) blijkt dat er bereidheid en enthousiasme onder projectpartners was om met elkaar samen te werken en kennis en ervaringen uit te wisselen. Om tot samen te leren te komen is het nodig om goede voorwaarden hiervoor te creëren. Hierin kan FNO een belangrijke rol spelen. Om een programma zoals Jongeren INC, met een breed onderwerp, een brede doelgroep, en een groot netwerk met een variëteit aan betrokken partijen goed te laten verlopen en tot samen leren te komen zijn aantal zaken van belang.

Ervaren kracht van het programma

Het programmatisch werken door FNO, met de missie en the theory of change, gaf betrokkenen het gevoel van verbinding en zorgde voor commitment aan de missie van FNO om hieraan bij te dragen. FNO heeft veel diverse activiteiten binnen het programma gehonoreerd, dat geldt ook voor dit onderzoek. De kracht van het programma lag rondom het gezamenlijk thema, volwaardige participatie voor jongeren met een chronische aandoening. Daarnaast was er een groot netwerk aanwezig in het programma. Dit bood mogelijkheden voor verbinding en meer duurzame borging van de opbrengsten. De veelheid aan activiteiten binnen het programma en de veelzijdigheid van de projecten hadden echter invloed op de slagvaardigheid en het realiseren van verbinding en impact.

Duidelijke aansturing, coördinatie, en facilitering

Bij een dergelijk programma als deze is aansturing en coördinatie van groot belang. Een faciliterende houding is daarbij gewenst, waarin wordt afgestemd met alle betrokkenen: waar is behoefte aan? wat hebben betrokkenen nodig om stappen te zetten richting gemarkeerde mijlpalen? Samen duiden wat het gemeenschappelijke doel is. Hoe zorg je dat alle projecten en ingezette activiteiten bijdragen aan het realiseren van de missie?

Relationeel werken

Samen leren en samenwerken vraagt om relationeel werk, vanuit verbinding. Als doelmatigheid en/of resultaten te veel de focus krijgt is er minder aandacht voor relationeel werken. In de uitvoering van dit programma was er sprake van partners die vanuit verschillende perspectieven deelnemen aan het programma. Het vraagt tijd om elkaar te leren kennen. Het faciliteren van ontmoeting om deze verbinding tot stand te brengen is daarbij van belang. Het is nodig om ruimte te geven aan vragen als: waar is iedereen mee bezig, hoe past het in het programma? Hoe willen we door? Verbinden kan zorgen dat er een vliegwielt ontstaat.

Met elkaar in verbinding blijven staan

Verbinding ontstaat ook door te werken aan een gemeenschappelijk doel. Het is belangrijk om een punt op de horizon te creëren; een gezamenlijk gedragen doel, en samen te werken aan dezelfde missie. Het betekent ook (jaarlijks) mijlpalen zetten gedurende de looptijd van het programma.

Het toewerken naar mijlpalen is een continu proces dat niet vanzelf plaatsvindt. Het vraagt om dit te stimuleren en faciliteren, zodat betrokkenen met elkaar in verbinding blijven staan en focus houden op het gemeenschappelijk doel. Vier de successen.

Uitwisseling van ervaringen en reflectie

Uitwisseling van ervaringen, dilemma's en reflectie is essentieel om te kunnen leren samen. Het uitwisselen van ervaringen en ruimte nemen om te reflecteren helpen om in verbinding te blijven en geeft mogelijkheden om samen verder te komen. Ruimte om af en toe stil te staan brengt verder. Wat zijn je ervaringen? Wat heb je hiervan geleerd? Hoe kan een ander hiervan leren? Wat hebben we van elkaar nodig om onze doelen te bereiken?

Veiligheid voelen om te leren

Om te kunnen leren is veiligheid voelen bij betrokkenen nodig. Gelijkwaardigheid in de samenwerking is daarvoor van belang. Ieders aandeel is belangrijk en wordt zo gewaardeerd. Daarin is het nodig om aandacht te hebben voor verschillende belangen van betrokken partners en dit te adresseren.

Expertise erkennen en benutten

Betrokkenen - zowel jongeren met een chronische aandoening als andere belanghebbenden- brengen ieder vanuit hun eigen rol veel ervaringen en expertise mee. Om samen te kunnen leren is het nodig deze ervaring en expertise te erkennen. Stel daarnaast iedereen in staat deze expertise te benutten en eigen inbreng te geven. Dit geeft ook gevoel van betrokkenheid en eigenaarschap, en creëert daarmee ruimte om te innoveren. Breng in beeld welke expertise 'in huis' is en hoe je die voor de missie kunt benutten.

Aanbevelingen

- Blijf de gezamenlijke ambitie om aan het thema jongerenparticipatie te werken, voeden. Voeg hier meer slagvaardigheid aan toe.
- Zorg voor duidelijke aansturing, coördinatie en facilitering.
- Heb aandacht voor relationeel werken; faciliteer ontmoetingen. Markeer gemeenschappelijke gedragen doelen.
- Stimuleer het uitwisselen van ervaringen en reflectie, en creëer daarbij een veilige setting.
- Erken en benut ieders expertise.

“Om samen te kunnen leren is het nodig ervaring en expertise van alle belanghebbenden te erkennen”

Colofon

Auteurs

Dr. Shirley Oomens
Ilse Menheere MSc
Karin Thuis
Dr. Mieke Cardol
Heidi van Heijningen - Tousain
Dr. Jane Sattoe

HAN University of Applied Sciences -
Lectoraat Arbeidsdeskundigheid

Hogeschool Rotterdam - Kenniscentrum Zorginnovatie -
Lectoraat Disability Studies

Deelstudies

De literatuurverkenning naar participatie van jongeren met een chronische aandoening in beleid, projecten en initiatieven vanuit gemeenten is uitgevoerd door Heidi van Heijningen, Jane Sattoe en Mieke Cardol (Kenniscentrum Zorginnovatie) van Hogeschool Rotterdam.

De casusbeschrijvingen van de sociale ondernemers zijn uitgevoerd door Karin Thuis, Ilse Menheere en Shirley Oomens, (lectoraat Arbeidsdeskundigheid), HAN University of Applied Sciences.

Het monitoren van de ervaringen van jongeren met chronische aandoeningen met m.b.v Artificial Intelligence (AI) is uitgevoerd door Jane Sattoe, Mark Scheper, Heidi van Heiningen en Mieke Cardol (Kenniscentrum Zorginnovatie) van Hogeschool Rotterdam.

Mei 2024

Woord van dank

Dit onderzoek kwam tot stand dankzij subsidie van FNO in het kader van het programma Jongeren INC. Met dank aan Jongerenorganisatie JongPIT, Social Capital en Fun Forest en dr. Lineke van Hal, studenten die in het kader van dit programma onderzoek hebben gedaan en iedereen die verder heeft bijgedragen aan dit onderzoek.

